

Základní škola a mateřská škola Daskabát, příspěvková organizace

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

ŠKOLNÍ ROK 2025/2026

Ředitelka školy: Mgr. Eva Maršálková
Zpracovala: Bc. Lucie Urbanová

Schváleno pedagogickou radou dne:

Obsah

Charakteristika školy	3
Analýza výchozí situace	4
I. Vnitřní zdroje školy	4
II. Vnější zdroje školy	9
III. Evaluace plnění Preventivního programu 2024-2025	10
Cíle preventivního programu 2025-2026	12
I. Specifická prevence obsažená v ŠVP	18
II. Školní akce v jednotlivých měsících	19
Závěr.....	21
Seznam příloh.....	22
I. Příloha č. 1 Legislativní rámec pro oblast školské prevence RCH	23
II. Příloha č. 2. Program proti šikanování (součást PPŠ)	26
III. Příloha č. 3. Krizové plány, strategie.....	29
Krizový plán školy v případě šikanování	29
Krizový plán školy v případě šikanování učitele žákem	33
Krizový plán - alkohol, tabák, záškoláctví, krádež, omamné a psychotropní látky	35
IV. Strategie předcházení školní neúspěšnosti	38
V. Příloha č. 4. Přehled jednotlivých témat prevence	41
VI. Příloha č. 5 – Strategie řešení rizikového chování	44
VII. Příloha č. 6 – RVP ZV a primární prevence rizikového chování	49

Charakteristika školy

Název a adresa školy	Základní škola a mateřská škola Daskabát, p. o. Daskabát 72, 779 00 Olomouc
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Eva Maršálková
Telefon	585 358 278
E-mail	skola@zsmsdaskabat.cz
Webové stránky	www.zsmsdaskabat.cz
Zřizovatel školy	Obec Daskabát Daskabát 35, 779 00 Olomouc
IČ	70985901
RED - IZO	600140890

Výchovný poradce	Mgr. Eva Maršálková eva.marsalkova@zsmsdaskabat.cz
Speciální pedagog	
Školní psycholog	Mgr. Vendula Krestová krestova@skolavelkyujezd.cz
Metodik prevence	Bc. Lucie Urbanová lucie.urbanova@zsmsdaskabat.cz

Základní škola

Školní vzdělávací program: Škola pro všechny

Typ školy: neúplná, malotřídní

Třída	Počet žáků	Třídní učitelka	Asistent pedagoga ve třídě
I.	1. ročník 7	Mgr. Eliška Křížková	Blanka Plošticová
II.	2. ročník 6	Mgr. Michaela Šťastná	
	Domácí v. 2		
	3. ročník 3		
III.	4. ročník 4	Bc. Lucie Urbanová	Natálie Sofková
	5. ročník 5		
Celkem: 27			

Mateřská škola

Školní vzdělávací program: Společně si hrajeme a poznáváme svět

Třída	Počet dětí	Učitelka	Asistentka pedagoga ve třídě
I.	24	Dobromila Kenšová, DiS Tereza Studená	Vendula Smolková
Celkem:		24	

Analýza výchozí situace

I. Vnitřní zdroje školy

Vnitřní zdroje školy představují veškeré kapacity, možnosti a podmínky, které má škola k dispozici pro realizaci výchovně-vzdělávacího procesu a podpory prevence rizikového chování. Patří sem zejména personální zajištění (pedagogický sbor, školní poradenské pracoviště), materiální a prostorové vybavení školy, klima školy, pravidla a normy soužití, spolupráce mezi pedagogy a žáky i fungující komunikační kanály s rodiči. Tyto zdroje tvoří základní potenciál školy, na který se preventivní program zaměřuje a z nějž vychází při plánování aktivit.

1. Charakteristika budovy a materiálně-technického vybavení

ZŠ a MŠ Daskabát, p.o. se nachází v malé obci mikroregionu Bystřička v Olomouckém kraji, v okrese Olomouc. Jedná se tedy o venkovský typ školy. Zřizovatelem Základní a mateřské školy Daskabát, příspěvkové organizace, je obec Daskabát.

Budova základní školy je dvoupodlažní. V přízemí se nachází šatna žáků, jídelna a výdejna obědů, dvě herny školní družiny, tělocvična a toalety.

Druhé podlaží je tvořeno ředitelnou, učitelskou sborovnou, 3 třídami, kabinetem 1. stupně, počítačovou učebnou, místností uvolněnou pro přírodovědně orientovaný Klub mladých myslivců Veverky, keramika a toalety. Učitelé ve výuce pracují s interaktivními tabulemi, které jsou umístěny ve všech třídách.

V letních měsících využíváme venkovní prostory za budovou školy (školní zahrada), a to jak během tělesné a pracovní výchovy, tak i během aktivit odpolední školní družiny. Školní zahrada byla loni zrekonstruována podle plánu zahradní architektky na „školní zahradu dinosaura

Daskoš“ (prvky přírodní zahrady: nové výsadby dřevin, trvalek, vytvoření posezení pro děti, vyvýšené záhony, ostružiníště, hmyzí hotel). Realizace proběhla za pomoci státní dotace. Přírodní zahrada byla posléze doplněna o herní prvky, které odpovídají věkové skupině našich dětí (hrazdy, houpačky, průlezky).

Součástí příspěvkové organizace je mateřská škola. Mateřská škola se nachází v oddělené části budovy a se školou je propojena prostorami výdejny obědů. K dispozici má umývárnu, šatnu, hlavní a vedlejší hernu, jídelnu, osobní a pracovní kabinet učitelek. Učitelky mohou také pracovat s interaktivní tabulí, která je umístěna v hlavní herně.

2. Socio-kulturní charakteristika

Od tohoto školního roku jsou otevřeny 3 třídy, které navštěvují žáci 1. až 5. ročníku (celkem 27 žáků). V I. třídě jsou žáci 1. ročníku (celkem 7). Ve II. třídě jsou společně žáci 2. a 3. ročníku (celkem 9), ve III. třídě žáci 4. a 5. ročníku (celkem 9). Naši školu navštěvují žáci české národnosti, dvě žákyně v individuálním vzdělávání bydlí v zahraničí. V porovnání s předchozími léty se počet žáků v naší škole zvýšil a nyní se drží jako loni na počtu 27.

3. Riziková prostředí ve škole

Mezi nejčastěji řešené problémy ve škole patří nekázeň, vulgarismy a problémové vztahy mezi žáky, zejména mezi mladšími a staršími. Za riziková místa ve škole považujeme prostory toalet a chodby v prvním patře, toalety pro školní družinu a tělocvičnu. Chodby podléhají nepřetržitému pedagogickému dozoru během přestávek v průběhu dopoledního vyučování. Pedagogičtí pracovníci tyto prostory průběžně monitorují, snaží se předcházet potenciálním problémům a nebezpečí. Za riziková venkovní místa z hlediska bezpečnosti považujeme školní zahradu a obecní hřiště.

Kvůli rozložení obce a umístění školy u poměrně vytížené silnice II. třídy je prevence zaměřena také na dopravní výchovu. Chodník kolem této silnice vede k obecnímu hřišti, které využíváme při hodinách tělesné výchovy a během sportovních aktivit odpolední školní družiny. Žáci jsou vedeni k dodržování pravidel bezpečnosti během této cesty a venkovního pobytu. Klíčovou prevencí v této oblasti je dopravní výchova, která zahrnuje četbu tematické literatury, hraní didaktických her, orientaci v dopravním značení, předvídání rizik spojených s pohybem u rušné cesty.

4. Školní vzdělávací program

Preventivní program školy je nedílnou součástí Školního vzdělávacího programu a svými aktivitami jej doplňuje a podporuje. Prolíná se především prostřednictvím výchovných a vzdělávacích strategií a zařazováním průřezových témat, zejména osobnostní a sociální výchovy, výchovy demokratického občana a výchovy ke zdraví. Realizace preventivních aktivit probíhá jak v jednotlivých vyučovacích předmětech (např. český jazyk – rozvoj komunikace, prvouka a přírodověda – zdravý životní styl, tělesná výchova – fair play, spolupráce), tak i formou projektových dnů, besed a spolupráce s externími organizacemi. Tímto způsobem preventivní program přispívá k naplňování cílů ŠVP, k budování pozitivního klimatu školy a k ochraně zdraví žáků ve smyslu RVP ZV.

V naší škole jsou vztahy mezi učiteli, dětmi a rodiči blízké a otevřené. Děti jsou vhodně vedeny ke sdělování svých emocí, k prohlubování schopnosti vyjádřit svůj názor a bez obav se na cokoli zeptat. Pravidla třídy, školní družiny a provozní řád tělocvičny jsou pravidly, se kterými jsou děti řádně a periodicky seznamovány a pomáhají jim pochopit celkový řád školy a podílet se svou vlastní zodpovědností na jejich dodržování. Jsme si dobře vědomi, že úspěch našich žáků závisí také na tom, aby se ve škole cítili dobře a v bezpečí. Vztahy mezi žáky se snažíme pozitivně formovat prostřednictvím společných diskuzí (komunitní kruhy) s třídními učitelkami i vychovatelkou školní družiny, týmové spolupráce, rozбором konkrétních nepříjemných situací, budováním pozitivního klimatu ve škole. Děti mají možnost hovořit o svých momentálních pocitech, problémech a zážitcích. Jsou připomínány významné mezinárodní i české svátky, reagujeme na důležitá témata. Děti jsou vedeny k empatii, toleranci, chápání individuálních zvláštností i ke zvládání negativních emocí.

Tato cesta hlubšího poznávání jednotlivých žáků nám umožňuje všimnout si a závčas reagovat na psychické změny žáků a předcházet tak závažnějším problémům.

5. Pedagogický tým

Pedagogický sbor základní školy tvoří: 1 ředitelka (pro ZŠ i MŠ Daskabát, p.o.), 3 třídní učitelky, 1 vychovatelka a 2 asistentky pedagoga. Dále na škole působí 1 pracovnice výdejny stravy, 1 účetní a 2 provozní pracovnice – uklízečky.

Pedagogický sbor mateřské školy tvoří: 1 zástupkyně ředitelky pro MŠ – učitelka, 1 učitelka a 1 asistentka pedagoga.

6. Školní metodik prevence a preventivní tým

Školní metodičkou prevence (ŠMP) je pro tento školní rok Bc. Lucie Urbanová.

Činnost školního metodika prevence je **vymezena právně v příloze č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb.**, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Metodik prevence:

- koordinuje tvorbu, kontrolu, evaluaci a zapojení všech při realizaci preventivního programu školy,
- podílí se na aktivitách zaměřených na prevenci rizikového chování,
- metodicky vede pedagogické zaměstnance v oblasti prevence a vyhledává a navrhuje podporu pro odstranění rizikového chování,
- koordinuje další vzdělávání pedagogů zaměřené na prevenci rizikového chování,
- pracuje individuálně i ve skupinách s žáky, kteří mají adaptační potíže, sociálně-vztahové problémy či jiné problémy negativně ovlivňující jejich vzdělávání,
- koordinuje integraci prvků multikulturní výchovy do výuky a zapojování cizinců, s důrazem na prevenci rasismu, xenofobie a přijetí odlišnosti,
- zajišťuje spolupráci školy s orgány státní správy a odbornými zařízeními (PPP, poradny, krizová centra apod.),
- zajišťuje kontakt s odborným pracovištěm a účastní se intervence a následné péče v případech akutního rizikového chování,
- shromažďuje odborné zprávy a informace o žácích v poradenské péči v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů,
- vede písemné záznamy dokumentující rozsah a obsah své činnosti, navržená a realizovaná opatření,
- zajišťuje a předává pedagogům odborné informace o rizikovém chování, nabídkách preventivních programů, metodách a formách primární prevence,
- prezentuje výsledky preventivní práce školy a získává nové odborné informace a zkušenosti.

Prevenci rizikového chování na naší škole realizují všichni pedagogičtí pracovníci ZŠ a MŠ. Ti se navzájem velmi dobře znají a spolupracují. Pedagogický sbor se pravidelně schází na metodických poradách a pedagogických radách. Společně se informujeme o dění ve škole,

předáváme si poznatky a zkušenosti, domlouváme se na vhodných postupech při řešení jednotlivých problémů.

Ředitelka školy zodpovídá za realizaci Preventivního programu školy, sleduje efektivitu prevence rizikového chování, dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánu péče o dítě, psychologů atd. Zároveň vykonává funkci výchovného poradce.

Třídní učitelé sledují vztahy žáků ve třídě a klima třídy. Registrují signály o možném problému žáka a hledají vhodné formy nápravy ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky. Dále učitelé provádí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, hodnotí uplynulé období, jsou v kontaktu s rodiči žáků. Zaměřují se na důslednou kontrolu docházky žáků, pravidelné proškolení žáků v rámci pravidel chování a bezpečnosti. Využívají potenciálu třídnických hodin, jejichž témata mohou být: pravidla třídy, seznámení, zábava, komunikace, spolupráce, vztahy ve třídě, rozdíly, tolerance, interkulturní výchova, problém ve třídě, důvěra, nový žák v kolektivu, kyberprostor, sociální síť, rizika používání mobilů, vzory, cíle, média, reklamy, film, puberta, sexualita, partnerství, stravování, emoce, volný čas, rodina, transgenerační rozdíly, víra, smysl života, zvládání konfliktů, sdílení.

Vychovatelka školní družiny působí preventivně při naplňování výchovně vzdělávacích cílů zájmového vzdělávání. Sleduje klima školní družiny, provádí pravidelné a periodické školení účastníků zájmového vzdělávání v rámci Pravidel ŠD, Vnitřního řádu ŠD, Pravidel bezpečnosti a Provozního řádu tělocvičny. Prostřednictvím komunitních kruhů zjišťuje diagnostiku kolektivu, otevírá aktuální riziková témata.

Na tvorbě Preventivního programu školy se podílí celý pedagogický sbor. Vyžaduje-li to situace, spolupracuje škola s oblastní pedagogicko-psychologickou poradnou, oblastním metodikem prevence a dalšími odborníky, institucemi a organizacemi.

Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů a webových stránek školy informováni o realizaci preventivního programu na škole i o možnostech případné pomoci.

7. Vnitřní informační zdroje

Kontaktní e-mail na metodika prevence je ve škole umístěn na nástěnce přímo u vchodových dveří školy, kam mají přístup rodiče i děti. Dále slouží žákům informační nástěnka primární prevence, která se nachází v 1. patře v blízkosti III. třídy – zde visí informační letáky o možných formách rizikového chování u nás ve škole, plakáty socio-emoční výchovy, povzbuzení a pozitivní afirmace.

Ve škole se nachází také schránky důvěry, které slouží k podávání připomínek, stížností, dotazů a sdělování osobních problémů. V ZŠ je k dispozici schránka důvěry pro rodiče, ta je umístěna u vchodu do školy, vedle schodiště. Druhá schránka důvěry je umístěna na chodbě ZŠ v 1. patře a slouží žákům a pedagogům ZŠ, ti byli poučeni o jejím užívání. V mateřské škole se schránka důvěry nachází v šatně, slouží rodičům a pedagogickým pracovníkům MŠ. Obsah schránky čtou vždy minimálně 2 pedagogičtí pracovníci – ředitelka školy a metodička prevence. Klíče od schránek jsou uschovány u paní ředitelky.

II. Vnější zdroje školy

Spolupracujeme s:

Krajský školský koordinátor prevence Olomouckého kraje

Odbor školství a mládeže, oddělení vzdělávacích programů a dotací, Jeremenkova
40b, RCO, Olomouc

PhDr. Ladislav Spurný (primární prevence ve školství)

l.spurny@olkraj.cz ; tel.: 585 508 545

Oblastní metodička prevence rizikového chování Pedagogicko-psychologické poradny a Speciálně pedagogického centra Olomouckého kraje (PPP a SPC OK)

U Sportovní haly 1a, Olomouc

PhDr. Věra Neusar

neusar@ppp-olomouc.cz ; tel.: 771 512 093

Dále viz aktualizovaná příloha *Sít' kontaktů pro ORP Olomouc 2025-2026*.

Vnějšími zdroji pro ŠMP je také publikace *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy* (Miovský a kol., 2012), dále webové stránky: iprev.cz. Nejčastěji využíváme služeb p-centra, sdružení D a E-bezpečí (vše Olomouc).

III. *Evaluace plnění Preventivního programu 2024-2025*

1. Krátkodobé cíle

K. cíl z předchozího PP	Zpětná vazba, plnění	Návrhy na zlepšení
Realizace preventivních aktivit zaměřených na sociální vztahy ve třídě (socio-emoční učení, aktivity na rozvoj spolupráce, přátelství, řešení konfliktních situací).	- Preventivní program pro žáky 3.-5. ročníku Jonathan a R.S.B. (Sdružení D) – vyhodnocení: hoši nezralí svému věku, rozjívění, možná somatizace obtíží jedné žákyně (bolest břicha přitahuje pozornost) - třídnické hodiny	Realizovat znovu program pro zlepšení vztahů ve třídě (externí)
Pracovat na lepším školním klimatu založeném na vzájemném respektu.	třídnické hodiny – zaznamenáno zlepšení vzájemných vztahů žáků ve třídách, ve školní družině	Pravidla třídy, jejich tvorba s dětmi, pravidelné připomínání a důsledné dodržování, cíl vzetí za své
Zahájit spolupráci se školním psychologem.	Spolupráce zahájena s psycholožkou Mgr. Krestovou ze Základní školy a mateřské školy Velký Újezd; pomoc využili dva žáci.	Pokračovat ve spolupráci s paní psycholožkou.
Zaměřit se na vývoj školních pravidel a důsledné dodržování očekávaného chování ve škole a ve třídě (v rámci metodiky PBIS), řádná a periodická školení (seznámení) všech žáků s pravidly bezpečnosti a chování ve škole a ve školní družině.	Pravidla očekávaného chování ve škole byla navržena, projednána, ale jejich význam a dodržování nebyl dostatečně implementován do života školy; pravidla školy musí viset na viditelném místě, ve třídách zformulována do pro žáky srozumitelné formy třídních pravidel	Školní pravidla převést do srozumitelné formy třídních pravidel (max 3), grafická podoba visí ve třídě a vracet se k ní, důslednost, laskavost
Důraz na prevenci rizikového chování dle Strategie řešení rizikového chování (příloha č. 5), zejména v 1. stupni.	O Strategii byli informováni rodiče žáků, u kterých se vyskytovalo problémové chování; nikoho z žáků nebylo potřeba dle této strategie evidovat a řešit.	Poučit o Strategii nové učitelky ve škole
Pravidelně dělat třídnické hodiny, jejichž součástí jsou preventivně působící aktivity, které třídní učitel eviduje (aby mohla být vyhodnocována jejich efektivita při evaluaci)	Třídnické hodiny nebyly efektivně zaznamenávány, nelze vyhodnotit jejich přesnou efektivitu, avšak celkové chování dětí ve třídě se zlepšilo směrem k lepšímu. Je potřeba zaznamenávat aktivity TH, jejich průběh, dělat plán.	Důsledná evidence průběhu TH
Zavést třídnické hodiny také v I. třídě.	Třídnické hodiny probíhaly částečně, implementovány do ČJ, PRV – zejm. v návaznosti na témata ŠVP. Je potřeba zavést TH ve všech třídách naší školy.	Zavést TH (nová tř. učitelka)
Pravidelná aktualizace nástěnky na chodbě školy s	Ano.	Pokračovat s udržováním nástěnky, aby byla

prezentacemi vybraných důležitých oblastí primární prevence, s těmito informacemi pracovat také v třídnických hodinách.		aktuální a sledovala problémy vyskytující se ve škole
Rozvoj mediální gramotnosti u žáků 3.–5. ročníku.	Preventivní programy E-bezpečí: Mediální gramotnost pro 1. stupeň (4hodinový blok ve Šternberku) a Mediální výchova u nás ve škole s lektorkou E-bezpečí; akce měly velmi dobrý dopad na žáky (velký zájem)	Implementovat témata mediální gramotnosti do INF, ČJ, PŘ
Rozvoj digitálního wellbeingu u žáků 3. – 5. ročníku.	Implementováno do předmětu informatika, ale také v ČJ – sloh; registrujeme zlepšení	Implementovat témata mediální gramotnosti do INF, ČJ, PŘ
Vytvořit relaxační prostor pro žáky, který budou moci využívat o přestávkách i v hodinách.	Relaxační místnost byla po krátkém užívání přeměněna na učebnu, kterou využíváme ve výuce. Dostatečný prostor pro relaxaci nabízí naše velké třídy, ve kterých jsou relaxační zákoutí.	Udržovat relaxační koutky ve třídách, žáky vést k dodržování klidu v této zóně
Vytvářet podmínky ve třídách a na chodbách, které nabízí žákům alternativy pro vybití energie a zahnání nudy.	pořízení fotbálku hry a stavebnice do tříd	Rozšířit nabídku her do tříd, na chodbu, ev. rozplánovat dohledy k trávení velké přestávky na školní zahradě
Důraz na vztah mezi učitelem, žákem a zákonnými zástupci – dvakrát během školního roku udělat tripartitní schůzky.	Tripartitní schůzky proběhly 1x a pro náročnost nebyly opakovány. Jsou pro kvalitu vztahu učitel-žák-rodě velmi podporující, ale zatím je potřeba dát prostor začínajícím učitelům plánovat výuku. V následujících letech TTS vrátíme.	-
Revize školního řádu.	Neproběhla. Revize by měla proběhnout v září 2025.	Nutnost revidovat ŠŘ platí.
Seznámení pedagogických pracovníků, rodičů, ŠŘ s Preventivním programem školy.	Proběhlo.	Seznámit, uložit na web školy.
Utužování spolupráce s místními spolky (KKM Veverky, Ekožába, z.s., Sdružení dobrovolných hasičů Daskabát, Knihovna obce Daskabát aj.)	Knihovna – návštěva knihovny se žáky (1x za rok – nutno četnost navýšit); Hasiči – nábor (ŠD)	Naplánovat návštěvy knihovny, častěji než 1x.
Účast metodika prevence na pravidelných setkáních metodiků a další kurzy doplňující vzdělání v oblasti prevence pro 1. stupeň ZŠ.	Bez účasti.	Pokusit se zúčastnit.

2. Dlouhodobé cíle

Dlouhodobý cíl z předchozího PP		Zpětná vazba, plnění	Návrhy na zlepšení
1.	Vytvářet bezpečné sociální klima školy - wellbeing žáka i učitele.	Zlepšení, ale bez evidence TH	Vést evidenci TH, dělat si poznámky, sledovat vývoj
2.	Mít dobře nastavená pravidla školy a strategii vymáhání jejich dodržování	Vytvořena pravidla školy, ale nedostatečně implementována do života školy	Pravidla školy převést do pravidel třídy, vracet se k nim, připomínat
3.	Rozvíjet informovanost žáků v tematických oblastech rizikového chování úměrně jejich věku a vývoji, preventivně působit na škodlivé návyky žáků a odstraňovat nedostatky v chování, pěstovat mravní a morální hodnoty	Realizovány vzdělávací programy na téma mediální gramotnosti	Zaměřit se na další formy rizikového chování, např. netolismus, formy tabakismu, šikana
4.	Dokázat zajistit vhodnou pomoc v případě náznaku nebo vzniku některého rizikového chování	MP absolvovala kurz: Jules a Jim – Jak na náročné chování žáků (webinář)	Vytvářet kontakty. Účastnit se školení, setkávání a konference MP, vzdělávat se
5.	Nabízet spolehlivé, zdravé a zajímavé volnočasové aktivity	Nabídka kroužků pro žáky	Pokračovat v nabídce zajímavých kroužků
6.	Pomáhat formovat pozitivní hodnoty a zdravý životní styl		Besedy, tematické dny na téma zdravý životní styl, udržitelný život
7.	Pravidelné začleňování projektové výuky a kooperativního vyučování	Projektová výuka ke státním svátkům, tradicím	Každý měsíc alespoň jeden tematický den (projektový den)

Cíle preventivního programu 2025-2026

Hlavním cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku. Cílem našeho programu je, aby se

preventivní výchovně vzdělávací působení stalo neoddělitelnou součástí výuky a života školy. Dále aby si žáci natrvalo osvojili znalosti, dovednosti a postoje, které je povedou k odolnosti vůči nežádoucím jevům, snížení rizika vlivů narušujících osobností nebo sociální vývoj žáků, ke zdravému životnímu stylu, ke smysluplnému trávení volného času.

Náš preventivní program je zaměřen na zkvalitňování výchovně vzdělávacích principů 1. stupně: budování třídního společenství (komunity) a zdravého sociálního klimatu – vzájemně pozitivní a podpůrné vztahy, postoje a interakce mezi žáky, žáky a zaměstnanci školy i zaměstnanci školy navzájem.

Vycházíme z faktu, že efektivní učení probíhá tehdy, když jsou uspokojeny základní potřeby člověka a cítíme se bezpečně. Přímý vliv na učení i výkon má také dobrá kvalita mezilidských vztahů.

1. 1. krátkodobé cíle

Jsou stanoveny pro školní rok 2025-2026:

Pokračovat v realizaci preventivních aktivit zaměřených na **sociální vztahy ve třídě** (socio-emoční učení, aktivity na rozvoj spolupráce, přátelství; řešení konfliktních situací).

Zajistit preventivní program pro žáky školy se zaměřením na budování vztahů v kolektivu třídy, rozvoj socio-emočních kompetencí žáků (p-centrum/sdruženíD) - dle možností školy v průběhu školního roku

Prevence netolismu (+ digiální wellbeing žáků) a šikany.

Pracovat na lepším školním klimatu založeném na vzájemném respektu.

Pokračovat ve spolupráci se školním psycholožkou Mgr. V. Krestovou.

Pravidla očekávaného chování žákům znovu představit, vycházet z nich při tvorbě třídních pravidel. Třídní pravidla musí mít každá třída a soustavně s nimi pracovat, vracet se k nim.

Pravidelně dělat třídnické hodiny, jejichž součástí jsou preventivně působící aktivity, které třídní učitel eviduje. Vést si zápisy z třídních hodin a evaluovat jejich účinnost.

Zavést pravidelné třídnické hodiny (nebo ranní komunitní kruh) v každé třídě.

Pravidelná aktualizace nástěnky na chodbě školy s prezentacemi vybraných důležitých oblastí primární prevence, s těmito informacemi pracovat také v třídnických hodinách.

Vytvářet podmínky ve třídách a na chodbách, které nabízí žákům alternativy pro vybití energie a zahnání nudy.

Revize školního řádu.

Utužování spolupráce s místními spolky (KKM Veverky, Ekožába, z.s., Sdružení dobrovolných hasičů Daskabát, Knihovna obce Daskabát aj.)

Účast metodika prevence na pravidelných setkáních metodiků, další kurzy doplňující vzdělání v oblasti prevence pro 1. stupeň ZŠ.

2. Dlouhodobé cíle

1. Vytvářet bezpečné sociální klima školy - wellbeing žáka i učitele.

Bezpečné klima je takové klima, ve kterém se všichni účastníci cítí dobře ve skupině i jako jednotlivci a současně je umožněn pozitivní růst všech zúčastněných. Učitel dbá na vlastní psychohygienu, jestliže není sám v pohodě, nemůže zajistit pohodu druhým a bude mít sníženou kapacitu na vztahy ve svém okolí.

Učitel přistupuje ke třídám a žákům se znalostí a respektem vývojových zákonitostí z hlediska věku žáků. Složení tříd v naší škole se s každým novým školním rokem mění, jsou v kategorii tzv. *třídy se zvýšeným rizikem*: stávají se každoročně znovu a znovu zranitelnými – třídy prochází na začátku roku adaptačním obdobím, které je spojeno se sníženým výkonem, souboji o pozice v kolektivu, překračování a testování pravidel, kolektiv se stává nekoherentním, což zvyšuje nároky na třídního učitele s nastavováním pravidel třídy (nastavení a vymáhání hranic) a pravidel komunikace.

*„Základní škola má za úkol naučit 4 základní a velmi důležité dovednosti: číst, psát, počítat a naučit se fungovat a pracovat v rozdílné skupině.“*¹ Je proto důležité naučit žáky vycházet i s těmi, kteří jim nejsou sympatičtí a také se s nimi naučit spolupracovat, učit žáky spolupodílet se na pozitivní atmosféře a klimatu třídy. K tomuto účelu jsou u nás ve škole zavedeny pravidelné třídnické hodiny, ve kterých rozvíjíme sociální kompetence - vztahy ve třídě, např. pomocí metodiky socio-emočního učení (RRRR – Respekt, Rozmatinost, Rovnost, Resilience) nebo jiných aktivit zaměřených na rozvoj spolupráce a přátelských vztahů.

2. Mít dobře nastavená pravidla školy a strategii vymáhání jejich dodržování

¹ Citace z dokumentu *Prevence rizikového chování na 1. stupni ZŠ*, autor Mgr. Karel Opravil (PPP a SPC Olomouckého kraje).

Dobře nastavená pravidla jsou důležitou součástí školy. Aby mohla skupina fungovat, vždy si vytvoří svá vnitřní pravidla. Kvalitní školní pravidla minimalizují riziko, že si žáci nastaví ubližující pravidla. Školní řád každoročně projdeme a případně aktualizujeme přesně podle aktuální situace (s ohledem na změny vývoje školy, materiálního vybavení, smysluplnosti atd.).

3. Rozvíjet informovanost žáků v tematických oblastech rizikového chování úměrně jejich věku a vývoji, preventivně působit na škodlivé návyky žáků a odstraňovat nedostatky v chování, pěstovat mravní a morální hodnoty

Ve svých předmětech učitelé (a vychovatelka ve ŠD) zařazují témata z oblastí rizikového chování. Informovanost žáků nesmí být opomíjena; mnoho odkazů na nutnost věnovat se kromě učiva i rozvoji informovanosti v této oblasti najdeme už v RVP ZV – viz příloha č.5.

4. Dokázat zajistit vhodnou pomoc v případě náznaku nebo vzniku některého rizikového chování

Dokument *Preventivní program školy* obsahuje přesné návody a strategie (v přílohách), jak postupovat v případě, že se u žáka naší školy projeví některý z vybraných negativních návyků, projevů a chování ve škole. V dokumentu jsou také kontakty na důležité organizace nabízející pomoc s řešením náročných situací. Metodik prevence disponuje vlastním katalogem organizací, které se věnují preventivním aktivitám pro základní školy a zve je do školy podle potřeby a nastavení krátkodobých cílů v daném školním roce.

Metodik prevence se podle svých možností účastní pravidelných Setkání metodiků prevence Olomouckého kraje, Krajské konference metodiků primární prevence a také se odborně vzdělává (kurzy), aby byl schopen rozluštit problém ideálně v jeho počátku a navrhnout repertoár možných řešení, dokud nedojde k nápravě.

5. Nabízet spolehlivé, zdravé a zajímavé volnočasové aktivity

Rodiče žáků nemusí mít možnost vždy dohlížet nad smysluplností trávení volného času svých dětí, proto škola nabízí výběr kroužků a volnočasových aktivit, které naplňují potřebu

zdravého, zajímavého, zábavného a smysluplnému trávení volného času. Každý rok škola nabízí několik kroužků. V tomto školním roce jsou to:

- Taneční kroužek (ve spolupráci s Kroužky.cz)
- Florbalový kroužek (ve spolupráci se StarsFlorbal.cz)
- Keramický kroužek
- Dramatický kroužek
- Ve spolupráci s místním honebním spolkem Klub mladých myslivců Veverky
- Sbor dobrovolných hasičů Daskabát vedou kroužek Mladí hasiči pro děti 8-15 let.

Volnočasové aktivity navíc posilují školní komunitu, poskytují příležitosti pro osobní rozvoj a pomáhají vytvářet bezpečné prostředí, kde se žáci cítí přijati a respektováni. Důraz na sport, umění, vědecké či technické kroužky nebo dobrovolnické aktivity podporuje žáky v rozvoji jejich silných stránek a pomáhá předcházet sociální izolaci či negativnímu vlivu vrstevnických skupin.

6. Pomáhat formovat pozitivní hodnoty a zdravý životní styl

Základní škola hraje klíčovou roli ve formování pozitivních hodnot a zdravého životního stylu u žáků. Prostřednictvím vzdělávacích a výchovných aktivit se snažíme podporovat zdravé návyky a rozvíjet dovednosti, které vedou k zodpovědnému chování, osobnímu rozvoji a respektu k ostatním.

Výchovné programy: Škola realizuje programy zaměřené na prevenci rizikového chování. Žáci se učí rozpoznávat rizikové situace, vyhodnocovat je a hledat vhodné způsoby, jak jim předejít.

Podpora zdravého životního stylu: Ve výuce i mimoškolních aktivitách klademe důraz na pohyb, vyváženou stravu a celkovou péči o zdraví. Žáci se aktivně zapojují do sportovních soutěží, pravidelných pohybových aktivit; snažíme se účastnit projektů zaměřených na zdravou výživu.

Rozvoj sociálních dovedností: Škola poskytuje bezpečné a podnětné prostředí, kde se žáci učí spolupracovat, respektovat druhé a efektivně komunikovat. Programy zaměřené na rozvoj socio emočního učení pomáhají žákům lépe porozumět svým emocím a zvládat konfliktní situace.

Výchova k občanství a hodnotám: V rámci výuky i školních projektů zdůrazňujeme důležitost tolerance, úcty k rozmanitosti a principům spravedlnosti. Žáci jsou vedeni k tomu, aby si uvědomovali význam osobní odpovědnosti a aktivního zapojení do společnosti.

Individuální přístup: Každý žák je pro nás jedinečný. Poskytujeme individuální podporu a poradenství, která pomáhá rozvíjet silné stránky a zájmy každého žáka, a zároveň předcházet a řešit případné problémy.

Tímto způsobem škola systematicky přispívá k vytváření pozitivního a zdravého školního prostředí, které žákům poskytuje pevné základy pro jejich budoucí život.

7. Pravidelné začleňování projektové výuky a kooperativního vyučování

Škola začleňuje kooperativní a projektové vyučování pro podporu aktivního zapojení žáků, rozvoj klíčových dovedností a praktické řešení problémů. Tyto metody zahrnují:

Týmová spolupráce: Učitelé organizují skupinové úkoly, kde žáci spolupracují, komunikují a vzájemně se podporují.

Projekty propojující předměty: Projekty propojují různé obory a reflektují reálné situace.

Aktivní učení: Žáci se učí praktickým objevováním, diskusemi a skupinovými aktivitami.

Rozvoj životních dovedností: Kooperativní a projektové vyučování rozvíjí kritické myšlení, kreativitu a schopnost spolupráce.

Reflexe a hodnocení: Poskytujeme žákům zpětnou vazbu a vedeme je k reflexi vlastní práce.

Metody, jak stanovených dlouhodobých cílů dosáhnout

Rozhovory, monitoring, intervence, pedagogická diagnostika, třídnické hodiny, dozory, individuální konzultace se zákonnými zástupci, osvěta, semináře, komunitní kruhy, společné besedy, tematické projekty s externími odborníky (externí školní psycholog, PČR, neziskové organizace aj.), schránka důvěry, pozitivní motivace, budování pozitivního klimatu ve škole, školení pedagogických pracovníků v oblasti prevence žáků, další vzdělávání pedagogických pracovníků, spolupráce mezi pedagogy (předávání poznatků), spolupráce s rodiči.

I. Specifická prevence obsažená v ŠVP

Téma prevence	Metody	Předmět	Splněno, poznámky
Prevence šikany, agresivity, intolerance, klima třídy, vztahy a důvěra	Hry, diskuze Komunitní kruh Třídní hodiny	ČJ, PRV AJ ŠD ČJ, TH	
Prevence záškoláctví, šk. řád, šk. pravidla, pravidla omlouvání	Diskuze ve výuce Komunitní kruh Řízená diskuze	PRV ČJ, TH ŠD	
Prevence rizikového chování v dopravě – Dopravní výchova	Opakování dopr. značek, pravidla silničního provozu	PRV ČJ VV ŠD	
Prevence sebepoškozování - sebeúcta, sebehodnota, zdravé vztahy mezi lidmi	Komunitní kruh dramatizace projektové dny	TH, ČJ, AJ ŠD	
Prevence spojená se syndromem CAN a domácím násilím – Naše rodina	V rámci výuky	PRV PŘ	
Prevence rizikového sexuálního chování - mezilidské vztahy, bezpečné chování	Komunitní kruh v rámci třídnických hodin	ČJ PŘ ŠD	
Prevence poruch příjmu potravy – zdravý životní styl a jídelníček, pyramida výživy	Třídní hodiny Komunitní kruh Aktivizační metody	PŘ PRV ŠD	
Prevence kyberšikany, netholismu a dalších rizikových způsobů komunikace prostřednictvím multimédií	V rámci výuky	ČJ INF PŘ PRV ŠD	
Prevence závislostního chování, užívání návyk.láték - zdraví, nemoc	Komunitní kruh Třídní hodiny V rámci výuky	PŘ, TH ČJ PRV	
Prevence rizikových sportů, úrazů - zdraví, nemoc	Řízený rozhovor Komunitní kruh, výtvarná činnost	PRV TV ŠD	

II. Školní akce v jednotlivých měsících

MĚSÍC	AKCE <i>datum, třída, akce</i>
ZÁŘÍ	Čokoládový den (tematický den) – všechny třídy
ŘÍJEN	Dýňování 20. 10. Den stromů (tematický den) – všechny třídy
LISTOPAD	21. 11. Den pozdravů (tematický den) 28. 11. Rozsvěcování vánočního stroměčku, představení, vánoční jarmark
PROSINEC	Koledování (tematický den a besídka pro rodiče)
LEDEN	
ÚNOR	Valentýn (tematický den)
BŘEZEN	21. 3. Mezinárodní den zdravého spánku a den Downova syndromu (tematický den) – všechny třídy

DUBEN	Den Země, Den Vody
KVĚTEN	Besídka ke dni matek
ČERVEN	Zahradní slavnost

Závěr

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce. Tohoto cíle chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci.

Seznam příloh

1. Legislativní rámec aktualizovaný ke školnímu roku 2025-2026
2. Program proti šikanování (součást PPŠ)
3. Krizové plány, strategie
4. Přehled jednotlivých témat prevence
5. Strategie řešení rizikového chování (Individuální výchovný program)
6. RVP ZV a primární prevence rizikového chování
7. Kontakty

I. Příloha č. 1 Legislativní rámec pro oblast školské prevence RCH

aktualizace k 1. 9.2025

STRATEGICKÉ DOKUMENTY A AKČNÍ PLÁNY

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023 – 2025
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022 – 2027
- Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2023 – 2026
- Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2023 – 2026
- Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023–2026
- Akční plán realizace politiky v oblasti závislostí a závislostního chování v Olomouckém kraji na období 2025 – 2026

PŘÁVNÍ PŘEDPISY (ZÁKONY A VYHLÁŠKY)

- [Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání \(Školský zákon\)](#), ve znění pozdějších předpisů (platný, ve znění aktuálních novelizací)
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (rovněž platný s novelami)
- Zákon č. 109/2002 Sb. – o ústavní výchově a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- Zákon č. 379/2005 Sb. – o opatřeních proti škodám působeným tabákem, alkoholem a toxikomanií
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek – „Tabákový Zákon“

- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí; Zákon č. 242/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb.
- Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. - Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních + vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb.
- Vyhláška č. 317/2005 Sb. – o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků + Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb.
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných + Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb.

METODICKÉ DOPORUČENÍ A POKYNY MŠMT

Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních (č.j.: MŠMT 21291/2010-28) + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování:

1. návykové látky
2. rizikové chování v dopravě
3. poruchy příjmu potravy
4. alkohol
5. syndrom CAN
6. školní šikanování
7. kyberšikana
8. homofonie
9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
10. vandalismus
11. záškoláctví
12. krádeže
13. tabák
14. krizové situace spojené s násilím
15. netolismus
16. sebepoškození
17. nová náboženská hnutí
18. rizikové sexuální chování

19. příslušnost k subkulturám
20. sjednoceno s Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě ve škole
21. hazardní hraní
22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS
23. psychická krize/duševní nemocnění žáka
24. sebevražedné chování

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j.: MŠMT-21149/2016)
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č.j.: MŠMT-14423/99-22)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č. j. MSMT-43301/2013)
- Metodické doporučení MŠMT k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování (č. j. MSMT-780/2024-1)
- Metodické doporučení pro školy a školská zařízení Spolupráce škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality páchané na dětech a mládeži Č.j. MSMT-6167/2025-1)
- Minimální standard bezpečnosti (č.j.: MSMT-1981/2015-1)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků Č. j. MSMT-43301/2013)
- Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách (dokument MŠMT 2014, aktualizován 30. 1. 2025)

II. Příloha č. 2. Program proti šikanování (součást PPŠ)

Základní škola a mateřská škola Daskabát, p.o.Olomouc, Daskabát 72, 779 00

(úprava dle metodického pokynu MŠMT - 21149/2016)

1. Charakteristika šikanování

Šikanování je agresivní chování ze strany žáka vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (ne vždy) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

2. Podoby šikany

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy patří:

- *Přímá šikana* může mít podobu fyzickou (bití, tahání za vlasy,...), verbální (nadávky, zraňující komentáře, výhrůžky, násilné, manipulující příkazy,...) nebo neverbální (urážlivá gesta, zvuky, zírání, používání zastrašujících, výhrůžných výrazů, ničení, schovávání, kradení věcí,...).
- *Nepřímá šikana* má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení, poškodit sociální status oběti. Agresor často působí bolest tak, aby to vypadalo že takový záměr nemá, k útoku často používá prostředníka. Patří sem také záměrná ignorace nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování pomluv a lží, neoprávněná nařčení (u učitele např. z nespravedlivého hodnocení), ponižování atd.
- *Kyberšikana*: jedná se o elektronickou formu šikany, která může mít podobu zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí, zraňujících komentářů na webu, výhrůžné sms nebo e-maily. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikany mnohem větší dosah a ještě více zhoršuje prožívání oběti. V prostředí internetu může být svědkem šikany i několik desítek tisíc lidí. U školních dětí bývá často doplňkem klasické přímé nebo nepřímé šikany. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví.

3. Bezpečné prostředí školy: jak předcházet šikaně

- Škola respektuje individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoliv podobě a tyto hodnoty jasně hájí a prosazuje, přiznává riziko výskytu šikany.

- Na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se podílí jednotně celá škola, pedagogové jsou příkladem v chování a vztazích.
- V souladu s pracovním řádem je ve škole zajištěn funkční systém dohledu pedagogických pracovníků nad žáky (ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, do zařízení školního stravování a do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet)
- Vedení školy pověřilo metodika prevence řešením otázek předcházení a řešení šikany, který se pravidelně vzdělává.
- Škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která jsou vztažena také k projevům šikany.
- Škola má nastavené důsledky porušování pravidel tak, aby rozlišovala závažnost porušení.
- Ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která jsou vytvářena společně s žáky na začátku školního roku.
- Ve škole je nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel a pravidelný monitoring varovných signálů.
- Všichni pedagogové jsou informováni o tom, co je šikanování a jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory a kam se mohou obrátit o pomoc.
- Škola realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování, má ji popsánu v Preventivním programu školy, jehož součástí je i Program proti šikanování a Krizový plán, který popisuje postupy řešení v případě výskytu šikany, tyto plány jsou pravidelně vyhodnocovány a upravovány. Rodiče jsou na začátku školního roku informováni o Programu proti šikanování.
- Pedagogové si vedou o třídách písemné záznamy.
- Škola zajišťuje a podporuje další vzdělávání a rozvoj pedagogů pomocí Plánu dalšího vzdělávání, ředitel školy se vzdělává v oblasti právního povědomí, pedagog určený pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz - 1. pomoc při šikanování. Třídní učitelé zajišťují realizaci třídnických hodin (prostor pro reflexi vlastních zkušeností žáků, budování vztahů, sebeúcty, nácvik efektivní komunikace, atd.).
- Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy.

4. Právní odpovědnost školy

Škola má zodpovědnost za žáky a je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 10, 164, 165, 166, 167 a 168 trestního zákona).

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
- Škola ohlašuje orgánu sociálně - právní ochrany dětí (OSPOD) takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že je dítě v ohrožení, protože ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje samo a tato situace trvá po takovou dobu, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte (viz. § 6,7 a 10 zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů), v případě šikany jsou to všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zastupitelství, také případy, kdy škola zjistí, že dítě je v nepříznivé sociální situaci a jeho přirozeném prostředí nejsou naplňovány funkce k zajištění přiměřené ochrany příznivého vývoje dítěte, OSPOD vstupuje do řešení případů agresivního chování dítěte tehdy, když je důsledkem nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny a v nichž je třeba dítěti a jeho rodině zprostředkovat odpovídající pomoc a podporu
- Škola ohlašuje Policii ČR takové jednání, které by mohlo naplnit znaky přestupku nebo trestného činu, trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství a to jak písemně, telefonicky nebo osobně ředitelem školy nebo jinou pověřenou osobou.

Krizový plán školy v případě šikanování

1. Základní postup v řešení šikany

Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany a přizpůsobit tomu vyšetřování a řešení. Stádia šikanování jsou součástí Přílohy č. 2. V této fázi se také škola rozhoduje, zda bude kompetentní řešit šikanu sama nebo zda-li požádá o pomoc zvenčí.

2. Postupy řešení šikanování, které škola ZVLÁDNE řešit vlastními silami

Pro vyšetřování počáteční šikany:

1. Odhad závažnosti a formy šikany.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální rozhovory se svědky (nepřípustná konfrontace obětí a agresorů a svědků s agresory).
5. Zajištění ochrany obětem.
6. Předběžné vyhodnocení a volba mezi dvěma typy rozhovoru:
 - rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování ke smíření)
 - rozhovor s agresory (metoda vnějšího nátlaku)
7. Realizace vhodné metody:
 - metoda usmíření
 - metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči)
8. Písemný záznam rozhovorů.
9. Třídnická hodina:
 - efekt metody smíření
 - oznámení potrestání agresorů (dle Pravidel pro hodnocení žáků)
10. Rozhovor s rodiči oběti.
11. Třídní schůzka.
12. Práce s celou třídou.

3. Postupy řešení šikanování, které škola NEZVLÁDNE řešit vlastními silami (většinou od 3. stádia šikanování)

Pokročilá šikana – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka-bleskový odhad závažnosti a formy šikany.
2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
3. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy.
4. Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi.
5. Pokračující pomoc a podpora oběti (např. přivolání lékaře).
6. Nahlášení Policii ČR, paralelně navázat kontakt se specialistou na šikanování (Kontakty viz. Příloha č. 3), informace rodičům
7. Vlastní vyšetřování:
 - rozhovor s obětí a informátory
 - nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
 - individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky
 - rozhovor s agresory, případné konfrontace mezi agresory
8. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny (práce se třídou).
9. Další práce s obětí i s agresorem, doporučení pro zákonné zástupce.
10. Spolupráce s dalšími institucemi a orgány: PPP, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR, atd.
(viz. Příloha 3 a síť kontaktů jako příloha MPP)

3. Komunikace školy s rodiči

V případě upozornění rodičů na šikanu rodiče vyslechnout, nezlehčovat situaci, nechat je vymluvit, nepoučovat je, doptat se na důležité informace, informace nikdy nepodceňovat, situaci je vždy třeba účinně a bezpečně prošetřit.

Škola nezve rodiče protagonistů do školy, když ještě není šikana vyšetřena, nikdy nezveme rodiče agresorů a obětí najednou.

Rozhovor s rodiči obětí probíhá individuálně, měli by být informováni o šetření a následném řešení a také o tom, že tato informace zazní na třídních schůzkách (bez uvádění jmen)

Učitel má ohlašovací povinnost informovat rodiče o výskytu a řešení šikany ve škole, připraví si také třídní schůzku s informací o řešení situace ve třídě.

U počáteční šikany stačí informovat rodiče na pravidelné schůzce, v případě pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou.

4. Nevhodné postupy

- přehlížení, bagatelizace agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť řešila situaci sama
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli, a nebo se hned veřejně omlouvali
- vedení rozhoru s žákem o situaci před ostatními žáky
- nedostatečné vyhodnocení závažnosti problému, neadekvátní postupy a nepřiměřené tresty
- emotivní řešení problému (jednat vždy věcně)
- agresivní řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativní řešení (zастраšování, vyhrožování)
- předjímání recidivy útočníka, automatické obviňování oběti
- řešení méně závažného rizikového chování s policií
- zařazování problematických aktivit, které by mohly podpořit šikanu

5. Nápravná opatření

- výchovná opatření (napomenutí a důtka tř. učitele, důtka ředitele školy (dítě nelze ze školy vyloučit, pokud plní povinnou školní docházku)
- realizace individuálního výchovného plánu agresora
- snížení známky z chování
- doporučení rodičům, aby žáka dobrovolně umístili do pobytového oddělení střediska výchovné péče, popř. doporučení pro diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, popř. návrh k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

6. Podávání podnětů, stížností a oznámení

Pro zajištění otevřené komunikace je žádoucí, aby škola stanovila jasný a jednoznačný postup pro příjem podnětů a stížností ze strany zaměstnanců, žáků a zákonných zástupců. A to i anonymně. Postup jasně uvádí:

- V případech podezření nebo již prokazatelných projevů šikany, které nejsou bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, je zcela na místě obrátit se na ředitele školy.
- Pokud se však projeví nečinnost i ze strany ředitele, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci. Stížnost podaná písemně, osobně nebo v elektronické podobě se přijímá ve všech pracovištích ČŠI, jak na příslušném inspektorátu, tak i na ústředí. (viz. Příloha 3)
- Současně je možné stížnost podávat školskému ombudsmanovi, veřejnému ochránci práv (viz. Příloha 3) a na příslušné státní zastupitelství. V případě řešení oblasti pracovně-právních vztahů se je možné obrátit na inspektorát práce, popř. řešit spor podáním žaloby u soudu.

Krizový plán školy v případě šikanování učitele žákem

1. Přímý ohrožující útok – slovní nebo fyzický

- dát „stopku“, vyjádřit nesouhlas (to se mi nelíbí, vadí mi,...)
- zastavit výuku, vykonávat pouze dozor
- v případě vyhroceného konfliktu a ohrožení vlastní osoby si zajistit bezpečí, přivolat pomoc nebo odejít ze třídy
- zajistit bezpečí pro ostatní žáky, jsou-li také ohroženi
- pověřit někoho z žáků, aby došel pro ředitele školy, zajistit dozor nad žáky, aby se neměli možnost spolu domlouvat
- jde-li o žáka/ žákyni, u nichž lze útočné chování předpokládat, mít dopředu domluvené s kolegy, na koho se v krizi obrátíte, kolega odvádí žáka ze třídy, izoluje ho, dohlíží na něj
- zahájit vyšetřování, získat informace a svědectví pomocí individuálních rozhovorů či písemného záznamu žáků (popisu situace)
- vyhodnotit informace, posoudit, zda se jedná o šikanu (záměrnost, samoučelnost útoku, nepříjemnost, nepoměr sil, bezmocnost oběti), dále postupovat dle platného metodického pokynu o šikanování a dle školního řádu

2. Nepřímé útoky, problémy dlouhodobějšího charakteru – jednotlivec, třída nebo skupina „bojují“ s učitelem

- „nebud’ na to sám“:
 - svěřit se tomu, komu důvěřujete (kolega, ředitel, metodik, přítel,...)
 - požádat o návštěvu ve třídě-pozorování nezávislé osoby
 - provést monitoring vztahů ve třídě a evaluace spokojenosti žáků ve škole (klíma školy), šetření na www.scio.cz, www.proskoly.cz, www.casmp.cz,...
 - požádat o konzultaci oblastního metodika prevence v PPP Olomouc
- dále pokračovat obdobně jako v případě podezření na šikanu mezi žáky:
 - zjistit a vyhodnotit informace (lze se obrátit na externího poradce - pracovníka PPP, P- centra,...)
 - rozhovory s agresory, rodiči
 - výchovná opatření

- další kroky vedoucí k nápravě: práce s agresorem, se třídou, podpora učitelů

3. Kyberšikana učitele (stejně zásady platí u žáků)

- prevencí jsou jasně stanovená a dodržovaná pravidla pro užívání IT, internetu a mobilních telefonů ve škole, žáci jsou poučeni o pravidlech bezpečného internetu
- v případě útoku neodpovídat agresorovi, nevyjadřovat se prostřednictvím internetu, zablokovat útočníkovi přístup do vaší komunikace
- pořídit si důkazy-pomocí kláves PrtScr + Ctrl V-ulozit do wordu, kontaktovat operátora mobil. sítě, zřizovatele www.stránek, popř. na Policii ČR máte-li podezření na spáchaný trestný čin
- požádat o pomoc, např. IT technika, správce sítě ve škole
- zjistit si více informací, např. v příloze č. 7 metodického doporučení MŠMT k primární prevenci (<https://www.kr-olomoucky.cz/strategie-a-metodiky-v-oblasti-primarni-prevence-cl-398.html>), na portále www.e-bezpeci.cz (zajišťují poradenství, podporu, pomoc a vzdělávání v této oblasti)
- za virtuálními útoky jsou vždy reální lidé, pokud jsou to žáci, řešíme problém ve škole ošetřením vztahů, prací se třídou, zjišťujeme počátek a příčinu, navrhujeme vhodná opatření
- pro třídu, ve které se šikana odehrála, zajišťuje škola intervenční program za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě

Krizový plán - alkohol, tabák, záškoláctví, krádež, omamné a psychotropní látky

Jak budou pracovníci školy postupovat, když...

1. žák kouří, pije alkohol v prostorách školy v době školního vyučování

- třídní učitel informuje rodiče
- třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada
- třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady

2. žák se dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky

- vyučující zjistí zdravotní stav dítěte a informuje rodiče a třídního učitele
- vyučující nebo třídní učitel vyzve rodiče, aby si dítě vyzvedli a seznámí je se zdravotním stavem dítěte
- vyučující přivolá lékařskou pomoc 155, pokud si rodiče pro dítě do školy nepřijdou
- vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče žáka seznámeni
- třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada
- třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady
- výchovný poradce informuje orgán sociálně – právní ochrany dítěte (OSPOD) – v případě opakování

3. u žáka zachytí alkohol nebo tabák, elektronickou cigaretu

- vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni
- třídní učitel informuje rodiče
- třídní učitel navrhne výchovné opatření, které projedná a schválí pedagogická rada
- třídní učitel písemně informuje rodiče o rozhodnutí pedagogické rady

4. ve škole se objeví uživatel omamných a psychotropních látek

- vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni
- třídní učitel informuje rodiče

- výchovný poradce informuje orgán sociálně – právní ochrany dítěte

5. ve škole zachytíme látku, o které se domníváme, že se jedná o omamnou a psychotropní látku

- vyučující neznámou látku dítěti odebere, uloží do obálky – zapečetí ji (razítko), uloží ji do trezoru a provede písemný záznam, se kterým budou seznámeni rodiče
- vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence
- ředitel školy předá nález Policii ČR, která provede šetření

6. dozvíme se, že některé z dětí do školy přináší omamné a psychotropní látky (OPL) a předává je (prodává je)

- taková osoba je distributorem OPL a dopouští se závažného trestného činu
- (§ 187 trestního zákona) a je naší povinností tento trestný čin přikazít (§167 trestního zákona) – stanovena ohlašovací povinnost
- postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití OPL žákem se řídí Trestním zákonem 140/1961 Sb. a Zákonem 397/2005 Sb., o ochraně před alkoholismem a toxikomanií
- vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni
- třídní učitel informuje rodiče
- výchovný poradce informuje orgán sociálně – právní ochrany dítěte
- ředitel školy předá nález Policii ČR, která provede šetření

7. žák se svěří s užíváním OPL

- vyučující informuje třídního učitele, ředitele školy, výchovného poradce, metodika prevence a vyhotoví písemný zápis, se kterým budou rodiče seznámeni
- výchovný poradce a metodik prevence navrhnou řešení

8. ve škole se objeví šikana (více Program proti šikanování)

- včasné předání informace mezi pedagogy
- vyslechnutí: 1. oběti, 2. svědků, 3. agresorů
- zajistit ochranu oběti

- po vyslechnutí aktérů pozvat rodiče – ne dohromady, provést písemný záznam
- potrestat agresory
- informovat ostatní třídy

9. ve škole dojde ke krádeži

- provést písemný záznam
- informovat třídního učitele, ředitele školy, metodika prevence
- informovat zákonné zástupce

10. žák opakovaně chybí

- třídní učitel informuje výchovného poradce nebo výchovný poradce informuje zákonné zástupce žáka, provede písemný záznam
- v případě pokračování řeší výchovný problém výchovný poradce spolu s ředitelem

Zdroje pro zpracování Programu proti šikanování a Krizových plánů:

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 21149/2016.
- Školský zákon č. 561/2004 Sb.o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

IV. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 sb.

S žáky ohroženými školní neúspěšností může pracovat výchovná poradkyně, metodik prevence a kterýkoli pedagogický pracovník. Ve spolupráci s třídními učiteli a vyučujícími jednotlivých předmětů zajišťuje žákům s SPU poskytování doporučených podpůrných opatření. Třídní učitelé vyhodnocují prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťují příčinu neúspěchu. Vyhodnocují příčinu zhoršení prospěchu a v případě potřeby je vypracován Plán pedagogické podpory.

Neúspěchem ve škole mohou být ohroženi:

- děti se speciálně vzdělávacími potřebami,
 - děti, které nastoupily do školy,
 - žáci, kteří přešli z jiné ZŠ,
 - žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci,
 - žáci, u kterých nastala změna rodinné situace,
 - žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky.
-
- Neúspěch ve škole se může projevit neprospěchem, závadovým chováním – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu.
 - Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a všichni jsou s ní seznámeni.
 - V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů. Výchovný poradce spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení. V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP.
 - Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry.

Problémy žáka ve vyučovací hodině

- nerozumí výkladu,
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty,
- nestíhá zapisovat podle výkladu,
- nedokáže určit, co je podstatné,
- neumí se soustředit,
- opakovaně je v práci vyrušován spolužáky.

Problémy s domácí přípravou

- slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě),
- nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se zpaměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení),
- neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní,
- problémy komunikace s vyučujícím,
- strach z vyučujícího,
- obava sdělit, že něčemu nerozumí,
- neznalost pravidel konzultací s vyučujícím problémového předmětu,
- nejeví zájem o výuku, v hodině nepracuje, nechce pracovat a rozptyluje svoje spolužáky – odmítá nabízenou pomoc vyučujících.

Ostatní problémy negativně ovlivňující studium

- dlouhodobé zdravotní problémy,
- změna bydliště, dojíždění,
- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí jednoho z rodičů, špatná ekonomická situace rodiny),
- stres z neprospěchu,
- útky před problémy,
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků.

Formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- snažíme se problém zachytit co nejdříve a odhalit příčiny neúspěšnosti,

- úzce spolupracujeme s PPP, SPC a rodiči,
- pomáháme rodičům zajistit nejrůznější odborná vyšetření,
- uplatňujeme individuální přístup k žákům, respektujeme jejich individuální tempo a posilujeme motivaci žáků,
- nabízíme žákům individuální konzultace po vyučování nebo před vyučováním, možnost konzultací,
- pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků volíme takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci,
- v hodnocení se zaměřujeme na pozitivní výkony žáka, a tím podporujeme jeho pozitivní motivaci k učení,
- zadáváme pravidelné úkoly vycházející ze stanoveného obsahu učiva – zadání práce pro domácí přípravu učiva,
- užíváme podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu,
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu,
- jednostranně nezdůrazňujeme nedostatky a chyby žáka.

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP

- **Plán pedagogické podpory** - vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil.
- **Podpůrná opatření v 2.-5. stupni** – doporučení z PPP
- **Individuální vzdělávací plán** - tvoříme ho individuálně na míru žákovi na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ), po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem.
- **Předmět speciálně pedagogické péče nebo pedagogická intervence** - zařazení žáka do skupiny jen na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení.
- **Asistent pedagoga** - personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ.
- **Doporučení ze ŠPZ** - vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka.

V. Příloha č. 4. Přehled jednotlivých témat prevence

Prevence agrese, šikany:

Agrese - znamená napadení, útočné jednání, které se projevuje záměrným poškozováním nebo násilným omezováním jiné osoby nebo věci. Agrese se může projevovat fyzickým napadením, ale také verbálně, například urážkami a pomluvami.

Šikanování - jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit, nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti.

Zahrnuje tak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní či jinou skupinou spolužáků.

Šikanou tedy není jednorázová rvačka nebo vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Prevence kyberšikany a dalších rizikových způsobů komunikace prostřednictvím multimédií:

Kyberšikana - tento pojem představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období.

Prevence násilí a vandalismu, kriminality a delikvence:

Násilí - rizikový faktor je zejména agresivní chování. Rizikových faktorů na straně dětí je mnoho. Mezi projevy školního násilí patří: rvačky, používání zbraní, vydírání, loupeže, vandalismus, útoky na učitele, skupinová agrese, násilí rodičů vůči pedagogům.

Vandalismus - projevuje se ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků. Jedná se buď o jejich úplné zničení nebo významné poškození.

Krádež - je takové chování, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod. aniž by s tím majitel souhlasil.

Prevence projevů intolerance, xenofobie, rasismu, antisemitismu, extremismu, homofobie:

Intolerance - nesnášenlivost, netolerance, nerespektování

Xenofobie - je strach z čehokoli cizího co naruší běžný chod v životě člověka na základě chybných předsudků.

Rasismus - intenzivní předpojatost či postoj k jednotlivci a skupině lidí odlišných hlavně národnostně a biologicky.

Antisemitismus - je silně negativní projev vůči židovské populaci.

Extremismus - takové chování, které je konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu.

Homofobie - odpor nebo iracionální strach z homosexuality nebo homosexuálně zaměřených osob

Prevence záškoláctví:

Záškoláctví - neomluvená absence žáka základní či střední školy ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku.

Prevence závislostního chování, užívání všech návykových látek, netolismus a gambling:

Návykové látky - zahrnují veškeré chemické látky působící na centrálně nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobují dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování.

Patří sem alkohol, tabák, konopné drogy (marihuana, hašiš), těkavé látky (např. toluen), stimulační látky (např. pervitin, kokain), opioidy (např. analgetika, morfin), halucinogeny (např. LSD, muchomůrka červená) a syntetické drogy (např. extáze).

Netolismus - závislost na virtuálních drogách (televize, počítač, atd.)

Gambling - patologické hráčství

Prevence poruch příjmu potravy:

Mentální anorexie - porucha charakterizována zejména úmyslným snižováním hmotnosti.

Mentální bulimie - porucha charakterizována zejména opakujícími se záchvaty přejídání, spojenými s přehnanou kontrolou tělesné váhy.

Prevence rizikových sportů a rizikového chování v dopravě, prevence úrazů

Prevence negativního působení nových náboženských hnutí (dříve sekt):

Sekta - uzavřená politická nebo náboženská skupina, bývá autoritářská, nesnášenlivá a v některých (menšinových případech) může být výslovně škodlivá, nebezpečná či zločinná („destruktivní kult“).

Prevence sexuálního rizikového chování:

Rizikové sexuální chování - patří sem předčasný začátek pohlavního života (včetně zvýšené konzumace pornografie před 15. rokem života), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky, vaginální, anální a orální styk bez použití kondomu mimo dlouhodobé partnerství, kde se předpokládá věrnost partnerů.

Prevence syndromu CAN a domácího násilí:

CAN (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte) - jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která jsou pro naši společnost nepřijatelná.

Domácí násilí - násilí mezi sobě blízkými osobami žijí ve společné domácnosti. Jedná se o vztah, kdy jedna osoba (násilník) získává nad druhou osobou (obětí) moc, přičemž intenzita násilí se časem stupňuje. Podstatné je, že k němu dochází zásadně v soukromí a je tak těžko zjištělné.

Prevence sebepoškození:

Sebepoškození - je záměrné ubližování sám sobě.

VI. Příloha č. 5 – Strategie řešení rizikového chování

*Dle metodického doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem
v rámci řešení rizikového chování žáků*

V případě opakovaného výskytu rizikového chování je škola povinna hledat řešení jeho minimalizace a odstranění.

Za rizikové chování je považován opakovaný výskyt:

- nenošení pomůcek
- neplnění domácích úkolů
- podvodné jednání
- narušování výuky
- odmítání práce při vyučování
- nerespektování pokynů učitele
- nevhodné chování ke spolužákům
- nevhodné chování k pracovníkům
školy
- pozdní příchody
- záškoláctví
- vulgární chování
- agresivní chování
- šikana
- krádeže
- ničení majetku
- užívání návykových látek
- poskytování návykových látek
ostatním
- nošení nevhodných předmětů do
školy

Individuální výchovný program

Individuální výchovný program (dále jen IVýP) je forma spolupráce mezi školou, žákem, zákonným zástupcem, případně další zúčastněnou stranou, při řešení rizikového chování žáka. Cílem IVýP je odstranit rizikové chování žáka a předejít tak důsledkům z tohoto chování vycházejícím.

Může se stát, že zákonný zástupce žáka si je vědom rizikového chování svého dítěte, ale sám nemá potřebné kompetence k řešení situace. Tlak školy na úpravu chování žáka je pro něj zdrojem frustrace, kterou se může snažit zmírnit např. odmítavým postojem ke škole nebo vyhýbáním se společné komunikaci se školou. IVýP nabízí prostor pro vzájemný dialog a možnost vyhledat a nastavit vhodnou podporu pro žáka/zákonného zástupce k získání potřebných kompetencí směřujících k odstranění rizikového chování.

Pokud ani přes veškerou podporu nedojde k odstranění rizikového chování žáka (a to z důvodu, že žák není schopen za dané podpory na svém chování pracovat či jedna/více stran není schopna danou podporu v potřebné míře poskytovat), je rodina indikována pro spolupráci s další stranou, která má k řešení dané situace potřebné nástroje (odborné či právně vymahatelné – např. OSPOD).

Čím IVýP je:

- IVýP je nástrojem spolupráce a komunikace.
- Cílem IVýP je pojmenování problému, označení slabých míst a vyhledání vhodné podpory.
- IVýP vybízí všechny zúčastněné strany k přijetí určitého dílu zodpovědnosti na vzniku/pokračování rizikového chování žáka a na závazku při jeho řešení.
- Spolupráce formou IVýP je pro všechny zúčastněné dobrovolná. Odmítnutí či odstoupení od spolupráce formou IVýP však škole nezabraňuje využití těch opatření, která odpovídají závažnosti rizikového chování žáka.
- IVýP škole poskytuje nástroj strukturovaného jednotného postupu řešení rizikového chování.

Čím IVýP není:

- IVýP není fungující nástroj sám o sobě, jeho účinnost je podmíněna angažovaností a kompetencemi všech zúčastněných stran.

- Sestavení, podpis a naplňování IVÝP není právně vymahatelné. Nelze žádnou ze zúčastněných stran k této formě spolupráce nutit.
- IVÝP nestaví žádnou ze zúčastněných stran do role arbitra, neslouží k označování viníků.
- IVÝP nevytváří prostor pro monolog.
- IVÝP není nástrojem represe, není vytvářen za trest, byť jeho nezbytnou součástí jsou definovaná opatření, kterých bude užito při neodstranění rizikového chování.
- Práce formou IVÝP není jednorázovou akcí, která spočívá pouze v sestavení a popisu programu, ale dlouhodobější spoluprací mezi školou, rodinou, případně další stranou.

Řešení rizikového chování žáka v rámci školy

Stupeň	Forma spolupráce	Popis spolupráce	Specifika spolupráce
1.	Pohovor se žákem	Rizikové chování žáka je řešeno pouze v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem školy a žákem.	K dosažení změny se škola opírá zejména o motivovanost žáka a jeho kompetence. Míra kontroly a tlaku na změnu jsou mírné. Spolupráce na bázi domluvy.
2.	Jednání se žákem a zákonným zástupcem	Rizikové chování žáka je řešeno v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem školy, žákem a jeho zákonným zástupcem	K dosažení žádoucí změny se škola opírá o motivovanost a kompetence zákonných zástupců žáka, s jejichž pomocí vytváří kolem žáka pevně ohraničený prostor. Dochází ke zvýšení kontroly a tlaku na změnu, žákova autonomie začíná být omezována. Spolupráce na bázi domluvy
3.	Individuální výchovný program	Prostřednictvím IVÝP se jednotlivé strany zavazují k plnění stanovených úkolů. Dokument dále obsahuje konkrétně stanovená opatření, která budou naplněna, pokud ani za podpory všech zúčastněných stran nedojde k odstranění rizikového chování žáka (a to z důvodu, že žák není schopen za dané podpory na svém chování pracovat či jedna/více stran není schopna danou podporu v potřebné míře poskytovat).	Dochází ke zvýšení kontroly a tlaku na změnu, a to nejen v případě žáka, ale v určité míře u všech zúčastněných. Je zde předpoklad, že jedna či více zapojených stran není motivována k požadované změně či k poskytování potřebné podpory. Spolupráce na bázi závazku.
4.	Postoupení případu další straně	Škola aktuálně využila všech dostupných způsobů řešení rizikového chování žáka a možností podpory zákonných zástupců, případ je předán do kompetence další straně.	

Impulzem pro využití IVÝP může být dosažení určité závažnosti rizikového chování žáka, v jehož důsledku dochází k výraznému narušování procesu vzdělávání tohoto žáka, případně žáků ostatních. Podnět může podat kdokoli z potenciálně zapojených stran, to znamená pedagogický pracovník školy, zákonný zástupce žáka, žák či další zainteresovaná strana mimo školu (orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), pedagogicko-psychologická poradna

(PPP), středisko výchovné péče (SVP), pediatr,...). Není k tomu zapotřebí doporučení školského poradenského zařízení nebo jiného odborníka. Postoupení případu další straně nezabraňuje škole přistoupit k využití IVýP, které bude korespondovat s nově vzniklou situací. Je potom vhodné ke spolupráci přizvat i zástupce nově angažující se instituce.

S přihlédnutím k individuálním možnostem žáka lze IVýP využít i pro práci se žáky se sníženou úrovní kognitivních schopností. Prostřednictvím IVýP by neměly být řešeny případy, které přesahují kompetence školy (např. závislost žáka na návykových látkách, domácí násilí, týrání,...).

Personální obsazení systému péče o žáka

Model třídní učitel + školní metodik prevence/výchovný poradce/školní psycholog:

Stupeň č. 1 (pohovor se žákem)	naplňuje třídní učitel žáka
Stupeň č. 2 (jednání s žákem a zákonnými zástupci)	výchovný poradce a/nebo školního metodika prevence a/ nebo školní psycholog
stupeň č. 3 (sestavení a podpis IVýP)	

Postup při řešení rizikového chování žáka s využitím IVýP

Pedagogický pracovník školy se se žákem a zákonným zástupcem setká:

1. na úvodním setkání, jehož výstupem je nastavení parametrů spolupráce (co bude řešeno, kdo a jak se na řešení problému bude podílet, časový harmonogram) prostřednictvím IVýP,
2. na kontrolních setkáních, kde dochází k průběžnému vyhodnocování efektivity nastaveného IVýP,
3. na závěrečném setkání, když byl program ukončen a jeho naplnění bylo celkově vyhodnoceno.

Četnost kontrolních setkání a jejich frekvence závisí na povaze každého konkrétního případu:

- na motivaci žáka/zákonných zástupců k dosažení změny a jejich kompetencích,
- zda je s žákem/zákonným zástupcem pracováno i jinde (školní psycholog, poradna, OSPOD),
- na časových možnostech zákonných zástupců, pedagogických a ostatních zainteresovaných pracovníků.

IVýP může být nastaven na pololetí nebo na celý školní rok. Nejpozději na konci školního roku by měl být každý IVýP uzavřen a vyhodnocen. Závěrečné setkání by mělo proběhnout osobně (neuzavírat po telefonu, atd.).

VII. Příloha č. 6 – RVP ZV a primární prevence rizikového chování

Klíčové kompetence RVP ZV

Kompetence k řešení problémů

Na konci základního vzdělávání žák kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí.

Kompetence komunikativní

Na konci základního vzdělávání žák využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi.

Kompetence sociální a personální

Na konci základního vzdělávání žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce.

Žák se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá.

Žák přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají.

Žák si vytváří pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty.

Kompetence občanské

Na konci základního vzdělávání žák respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí.

Žák chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu.

Žák rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc a chová se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka.

Kompetence digitální

Na konci základního vzdělávání žák chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání.

Žák předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky.

Průřezová témata RVP ZV

- Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** má praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

A. Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium

Sebepoznání a sebepojetí – já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah k sobě samému; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí

Seberegulace a sebeorganizace – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení

Psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění/relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích

Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti dotahovat nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích.

B. Sociální rozvoj

Poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí

Mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)

Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro verbální i neverbální sdělování (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy – vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci

Kooperace a kompetice – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence.

C. Morální rozvoj

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí, problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci

Hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne.

- **Průřezové téma Multikulturní výchova** se mmj. dotýká mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou.

Lidské vztahy

Právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženskou, zájmovou nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, schopnost umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy.